

z toho nejvíce na téma »Cesty k povznesení živností po stránce hospodářské«, a to 30 prací. Námět »Jak posílit náš střední stav« byl obeslán 20 pracemi; námět »Vývojové tendence v distribuci« 15 pracemi a 14 příspěvků došlo na téma »Moderní podnikatel jako kulturní činitel«. Mimo to došly 3 práce na jiné náměty než v soutěži bylo uvedeno. Kuratorium bylo překvapeno tímto velkým zájmem o soutěž a odevzdalo práce k přezkoumání zvolené porotě. Výsledek jednání poroty bude později v tisku oznámen. Úř.

L i t e r a t u r a

PROF. DR. JIRÍ HOETZEL: *Československé správní právo. Část všeobecná.* — Praha, Melantrich, str. 455, 8°. Váz. Kč 120. (Vysokoškolské rukověti, řada spisů právnických a hospodářských, sv. 1.) — »Melantrich« se rozhodl po způsobu známých německých »lehrbuchů, grundrissů« nebo anglických »handbooků« vydávati rukověti především pro studenty, ale jak vysvítá z úvodního prohlášení redakce, nechce se vázati platným zkušebním řádem právnických fakult a řada právníká a hospodářská má jednou podati ve své souvislosti nejen soustavný přehled československého právního řádu a života a národního hospodářství, nýbrž obsáhnouti i uvedení do studia právního a hospodářského. Doposud většinou studijní rukověti vydávaly právníké spolky, při čemž byli téměř výlučně vždy příslušní akademičtí učitelé autory těchto příruček. Nyní se ujalo velké nakladatelství za redakce vybrané z universitních profesorů všech fakult tohoto úkolu, při čemž se sleduje cíl, aby Vysokoškolské rukověti byly opatřeny vždy po způsobu zmíněných cizojazyčných příruček náležitým literárním aparátem. Úkol tento není snadný a bude záležet nejen na redakci, nýbrž především na autorech samých, jak tomuto požadavku dostojí. Podle cizího vzoru jsou také naše české rukověti vybaveny pěkně graficky. Naproti tomu se však tím značně zvyšuje jejich cena, ale je nutno uvážiti, že kniha nemá studentu sloužiti pouze ke studiu, nýbrž má ho provázeti i do praktického života.

Jako prvé dílo právníké řady vychází v této sbírce již delší dobu očekávaná všeobecná část správního práva z pera odborníka nad jiné povolání, prof. Dr. J. Hoetzla. Zvláštní část podle pevného slibu redakce má vyjít v nejbližším čase od prof. Dr. Laštovky. Od Pražákova »Správního práva«, které je již dávno samozřejmě zastaralé, nebylo v české literatuře systematického výkladu správního práva kromě studijní příručky Weyrový a Dominikovy, která však již také vyšla před více než desíti léty. Bylo nutno se uchýlovati k cizím dílům, z nichž v poslední době vyšlo v českém překladu Merklovo »Obecné právo správní«, které však si nevšímá práva našeho. Tím ovšem nemá býti řečeno, že by se česká literatura nezabývala správním právem. Naopak literatura naše je dosti četná, ale rázu monografického a pak hlavně slouží pouze jednotlivým úsekům správního práva. Dílo Hoetzelovo má tedy již v tom význam, že přináší nám poprvé soustavu *československého* obecného správního práva.

Kniha prof. Hoetzla se drží systematiky, která je všem posluchačům pražské právníké fakulty známá z jeho výkladů. Po vyložení podstaty veřejné správy a jejího pojmu, zabývá se autor policií, a vykládá na to o dualismu právním (právo veřejné a právo soukromé). Po vysvětlení pramenů veřejného práva přechází k I. části, to jest k výkladům o subjektech veřejné správy, pojmu správního úřadu (orgány správy u nás), o samosprávě (územní a zájmová). Část II. zabývá se prostředky a výkony

veřejné správy (veřejné povinnosti a veřejná subjektivní práva, správní akty, veřejné věci a vyvlastnění). Část III. obsahuje správní řízení, a část IV. vykládá o soudních kontrolách veřejné správy. Podrobný věcný rejstřík uzavírá dílo.

Základy knihy tkví ve vysokoškolském působení autorově, který touto knihou chtěl dáti svému posluchači bezpečné vodítko. Ti, kdož poslouchali přednášky prof. Hoetzla, na mnoha místech při četbě jeho díla vidí se v posluchárně za jeho přednášky, když s přesvědčením jemu vlastním hájí svůj názor s nepopíratelnou autoritou. I ve své knize autor na několika místech slovy sice prostými, avšak nepřipouštějícími jakékoliv pochybnosti vyložil svoje stanovisko. Výklad autorův jest stručný, sloh úsečný a prostý. Naproti tomu však prof. Hoetzel mnoho věcí předpokládá, takže se obrací se svými výklady na čtenáře znalého již základních rysů, tedy nejméně posluchače práv. Vůbec kniha má tolik zhuštěných fakt, že jednou větou nebo odstavcem bývá vysloveno, co jinde nalézáme podáno mnohem obšírnějším způsobem, takže kdo si neosvojil způsob úsečné dikce, musí se teprve přizpůsobovati podání Hoetzlovu. Tento nesmlouvavý temperament prozrazuje na mnoha místech, kde autor obhazuje svůj názor proti názorům jiným a podobně se projevuje i v jeho výběru literatury, kterou cituje velmi stručně, téměř příkladem, nebo kde odkazuje v některých partiích na jiné disciplíny (na př. str. 150 »Finanční úřady«). Snad právě touto, úsečností vznikla některá corrigenda, která si opraví posluchač podle přednášek (na př. str. 135, 170).

Stať o státních orgánech převzal prof. Hoetzel od prof. Laštovky. Bylo by si vskutku přáti, aby brzy následovala za částí všeobecnou část zvláštní z pera Laštovkova, abychom záhy se dočkali celého systému československého práva správního.

MARCUS NADLER a JULES I. BOGEN: *The banking Crisis*. — A. G. Allen a Unwin v Londýně. Str. 210. Evropské vyd. 1934. — V březnu 1933 došlo k uzavření všech bank Spojených Států Severoamerických, když hrozil útok na přepážky, překotné vybírání vkladů a shroucení většiny ústavů, které nemohly dostáti svým závazkům. Byla tato krize nevyhnutelnou, byla pouhým důsledkem všeobecné krise světové, v níž USA byly pouhou nevinnou obětí, nebo byla způsobena příčinami specificky americkými?

Na tuto základní otázku své obsáhlé studie říkají nám oba profesoři finanční vědy na New York University, kteří napsali, že příčinou katastrofy amerického bankovního systému byla i světová krise i strukturální vady tohoto systému, které způsobily, že po létech falešné prosperity se při nárazu špatné doby neosvědčil. Z obojího můžeme čerpat poučení i pro naše poměry. Všeobecná část vychází z rámce poválečného světového hospodářství a ukazuje na základní chyby, které zde byly spáchány. Část, zabývající se pak speciálně americkými poměry a průběhem bankovní katastrofy americké, čte se jako nejnapínavější román, v němž konec znamená počátek nové epochy amerického hospodářství — Rooseveltovu politiku usměrňování, regulace, kodů, opuštění zlatého standardu, na jejíž výsledek čeká ještě dnes celý svět s napětím.

Krátce po tom, co nový americký president, Franklin D. Roosevelt nastoupil svůj úřad, dosáhla tíseň amerických bank takového stupně, že byl nucen na základě zmocnění, daného mu starým Enemy Actem, zavřít všechny americké banky a uvalit embargo na export zlata. Takový krok, který ochromil celou platební techniku ohromného státu, nebyl předsevzat bez hlubokých příčin. Autoři kladou si úkol, tyto příčiny systematicky zpracovat.

První z nich je úvěrová inflace, způsobená nekritickou a krátkozrakou úvěrovou politikou amerických peněžních ústavů. Po skončení své-

tové války musela evropská hospodářská soustava projít horečkou deprese, aby z ní vyšla zdravena a přeorganizována. Politikové a finančníci zde i za oceánem však se rozhodli, že k této ozdravující depresi nesmí dojít, ačkoliv byla nevyhnutelná; tím ji sice oddálili, ale nezdrželi, nýbrž zvěšili. A proto sáhli k inflaci. Celá řada evropských států vypomáhala si z okamžité tísňe inflací oběživa; ale ta sama o sobě neznamenala nic proti ohromné inflaci úvěrové, vyvolané proudem zápůjček z Ameriky. Tento proud peněz, tekoucí nezadržitelně do Evropy, lákavý naději na velmi slušné zisky ve válkou zpustošených státech, vyvolal a udržoval zdánlivou a fiktivní konjunkturu, sváděl k přeinvestování a nadprodukcii, a tato by byla už dávno musela způsobit pokles cen, který se dostavil v období poslední hospodářské krize, tedy o několik let později, kdyby zde proti ní nebyla stála umělá, úvěrem vytvořená kupní síla. Tak zde byla po několik let neskutečná obchodní aktivita a prosperita, v sobě samé skrývající příčiny svého konce. Bylo však od počátku jasno, že tím okamžikem, kdy Spojené Státy přestanou lít miliardy dolarů za hranice, celá ta soustava úvěrů přestane být likvidní a zdánlivá prosperita shroutlí se jako domeček z karet. To se také stalo a rychlost, kterou probíhala hospodářská krize, svědčí o správnosti tohoto výkladu.

Vliv Irvinga Fishera proniká na několika málo místech knihy, které nemají ráz popisně-historický. Jeví se zejména ve výkladech o pojmu inflace, která je podle Nadlera a Bogena zvětšením »in the available purchasing power«, v kupní síle, která je k dispozici, která je aktivní (tento smysl aspoň dávají slovům v následujících výkladech). Kupní síla má podle nich jaksi dvě dimense, množství a rychlost, a může být zvětšována buď zvyšováním jednoho nebo druhého. Tak docházejí autoři k zajímavému závěru, že tímto způsobem může dojít k inflaci i ve státech se zlatou měnou prostým zrychlením oběhu. Myšlenková příbuznost s Fisherovým koeficientem oběživosti je zde zřejmá.

Tytéž neprozřetelné ruce působily pak také u domácím americkém trhu úvěrovou inflaci, patrnou ze zvětšení objemu vnitrostátních zápůjček v USA, který z circa 36 miliard dolarů v r. 1919 vzrostl na 55 miliard v r. 1931. Tak vznikala uvnitř států i mezi Evropou a Amerikou spleť úvěrových poměrů, komplikovaná ještě tím, že reparační a válečné dluhy platily se stále vypůjčenými penězi, když reparační splátky Německa Spojeným Mocnostem odváděly tyto do USA, které je posílaly ve formě zápůjček zase zpět do Německa. Tyto zápůjčky činily ohromný proud *1 a půl miliardy dolarů ročně*, investovaných Amerikou za hranicemi; přesto však se obklopovala zvyšovanou celní hradbou, aniž uvážila, že ona cizina musí také do ní něco vyvážet, aby si na placení těchto dluhů také vydělala.

Tato část — vedle líčení konečné fáze bankovního shroucení — jest nejzajímavější z celé knihy. Další příčiny katastrofy jsou už domácího, amerického původu a autoři spatřují je v strukturálních vadách amerického bankovního systému, které rozvádějí a kritisují, v chybách vedoucích činitelů a konečně v cenové deflaci. Americké bankovníctví vyznačuje se zajímavým rysem, totiž zákazy nebo omezováním zřizování filiálék velkých bank mimo jejich sídlo. Ze 48 států Unie jest zakládání filiálék bank v 18 vůbec zakázáno, ve 14 omezeno na obvody měst a pod. Tím se stává, že vzniká celá řada menších ústavů lokálního rázu, které sice slouží dobře místním potřebám, které však nemají jednotné úvěrové politiky a ovšem také ne dost odolnosti v době runů. Jedině tím si vysvětlíme, že v letech 1921—1929 došlo v USA celkem k úpadku 5642 bank a že za poslední čtyři měsíce roku 1930 se rozmnožil tento počet o dalších 736 bank.

Když nás takto uvedli na jeviště, začínají autoři líčení velkého hospodářského dramatu, končícího křečovitým úsilím Rooseveltovým a jeho N. I. R. A. o ozdravení americké hospodářské soustavy. Líčí začátek bouře, daný tím, že v r. 1931 náhle Německo a Rakousko oznámily jed-

nání o celní unii, vypovězení francouzských úvěrů v důsledku toho a vše, co pak z toho následovalo. Z vratké stavby byla vytažena cihla — začala se hroutit. Události šly za sebou jako blesky. Shroucení Credit-Anstaltu, rychlé stahování úvěrů z Německa, které následovalo a které za prvních sedm měsíců r. 1931 činilo přes 3½ miliardy marek, pád Danat-Banky, uzavření všech německých bank, nesnáze anglických peněžních ústavů z likvidace krátkodobých úvěrů zahraničních a z nedobytnosti vlastních zápůjček v cizině, zoufalý boj libry o udržení zlatého standardu a jeho konečné opuštění, letí nám před očima jako pestrý a nadmíru dramatický film, v němž těžisko děje se nakonec přenáší do Ameriky. Kniha líčí pak všechny kroky, které byly k ozdravení amerických bankovních poměrů podniknuty a končí krátkým nárysem plánů Rooseveltových a jejich kritikou.

Dr. Jar. Marcha.

ODBORNÁ POZŮSTALOST A KORESPONDENCE DRA ANTONÍNA RANDY A KORESPONDENCE JEHO RODINY. — Praha. 1934. Uspořádal Karel Škába. Vydal Dr. mont. h. c. Otakar Kruliš-Randa — str. 291 in-4. — Do oslav Antonína Randy, jehož sté výročí narození a zároveň dvacáté výročí úmrtí připadlo na letošní rok, jako milá a intimní vzpomínka zapadá dílo, které vskutku pietním způsobem vydal vnuk slavného českého právníka gen. řed. Dr. Ot. Kruliš-Randa. Jeho zásluha spolu s pečlivým katalogisátorem Karlem Škábou se stupňuje tím více, že nejde jen o čin úcty, nýbrž o práci, která nám otvírá bohatý pramenný materiál, v němž se teprve dokresluje Randova osobnost. Ovšem pořadatel správně poukazuje, když se byl dohledal první části rukopisné pozůstalosti, že je toho poměrně málo na Randův význam, tento poukaz přiměl Randovy dědice, aby hledali ostatek. A tak se vskutku našlo mnohem více (asi proti původním 1380 ještě 3300). Ale základní poznámka vlastně zůstává v platnosti, protože tu jde kromě malých sbírek konceptů (čís. II. 2165 až 2217) vesměs o korespondenci došlou. O korespondenci vydanou (expedovanou), která vlastně tvoří duševní vlastnictví korespondujícího, jsme i tu — jako při všech starších korespondencích — chudší a bylo by zasluzné, aby přes všechnu nesnáž a velikou kusost se pátralo i po ní. Klíčem a nesporným prius k ní je právě tato korespondence, jejíž soupis se nám tuto podává. Namítno snad leckdo, že je v ní mnoho zbytečného, jako prostá poděkování, blahopřání, kondolence, visitky a pd., ale oceňují jejich důležitost (vedle jiných momentů) i tím, že jediné tímto způsobem se nám dostává soupis osob, s nimiž Randa byl ve stycích.

Po formální stránce Škába zpracoval soupis nadvakrát: nejprve menší část I., pak II., každou zvlášť číslovanou inventárním čísly, při čemž u každého inventovaného kusu je signatura fasciklu a v něm pořadového čísla, dále stručný (ale převážnou většinou vystižný) obsah a konečně v poslední rubrice jest označen druh korespondence (dopis, lístek a pod.). Rozdělení na dvě části jest litovatí, zejména dvojho číslování, ale poznámkami pořadatelovými je i to omluvitelné. V druhé části jako samostatné kapitoly jsou shrnuty dokumenty k Randově činnosti v České Akademii a v ministerstvu a v politice a kromě toho jeho poznámky z přednášek a některé rukopisy jeho vědeckých prací, poznámek a pod.

Z obsahu není lehkou naznačit i hlavní rysy. Bylo již řečeno, že se nám tu podává klíč k biografii Antonína Randy. Ale to by bylo málo, poněvadž jeho korespondence kromě toho, že nám ukazuje osobnost světového formátu v jeho stycích s osobami jedinečného významu, s nimiž leckdy je v nejitimnější přátelské korespondenci, přináší nám bohatý materiál zejména pro vývoj naší právní vědy a pro historii politikou. Snad bude nejlépe za mnoho slov uvést některé příklady (v závorkách jsou uvedena invent. čísla). Tak máme tu materiál pro rukopisný (RKZ) boj (I., 11, 12, 42, 60 a j.), pro Randovy snahy dostat co nejvíce českých

úředníků do státní služby (I. 4, 25, 164, 199, 341 a mn. j.), pro jeho úsilí o češtinu v úřadech (I. 565). Samostatnou stáří jsou dokumenty o boji za českou universitu v Praze (k r. 1882, II. 1431, 1537 a j.). Konečně ještě několik zajímavostí: tak se odtud dovídáme (I. 911), že Ruber připravoval r. 1883 práci o moravském tribunálu, Mil. Tyrš 1881 si stěžuje Randovi do potíží se svou habilitací (I. 1145), prof. Ursíny 1904 přednáší návrh na sloučení české techniky v Brně s budoucí moravskou českou universitou (I. 1164 s konceptem Randovy odpovědi!), je tu i zachována výplata honoráře za poslední Randův příspěvek (kritika Wellspachera v Právniku, II. 1730), Randovo doporučení známého kn. R. Taxise do Rumelie (II. 2390, 2798) a konečně i oznámení spolku Všehrdu o statutech Randova fondu (II. 3005). Požadatel vyslovil přání, aby se nám dostalo publikace korespondence Randovy, referent by chtěl být neskromný a přát si, aby vedle jeho korespondence došlo i na vydání nejvýznačnějších Randových děl, po př. i těch prací a poznámek, které se nám zachovaly jen v rukopisech. Byla by to malá splátka velikého dluhu památce Antonína Randy. Č a.

DR. ALOIS JINDŘICH—DR. JAR. PODLIPSKÝ: *Pensijní pojištění soukromých zaměstnanců*. Souborný popis a výklad. 8°, str. 672, Praha 1934, Právnické knihkupectví a nakladatelství (V. Linhart). — *Zákony o jednotlivých odvětvích sociálního pojištění patří k nejsložitějším a současně k »nejodbornějším«* zákonům vůbec t. j. jejich znalost u právníků neodborných právě pro zvláštnost a komplikovanost materie jest notoricky pramalá. Je dále známo, že čím starší je některé odvětví sociálního pojištění, tím komplikovanější jsou normy o něm, v důsledku množství doplňků a zlepšení, jichž se pojištění průběhem času dostalo. Tím je také bohatší praxe, bez jejíž znalosti rovněž není praktickému právníku úspěšně možno se orientovati v daném oboru. To vše vyvolává potřebu důkladných pomůcek a komentářů a ovšem i poměrně značnou jejich produkci, alespoň u srovnání s jinými právními obory a v našich poměrech. Nevyjde téměř významnější zákon z oboru sociálního pojištění, aby v zápětí nevyšly hned několik komentářů. Pokud však jde o komentář takové úrovně, jakou vykazuje kniha Jindřichova a Podlipského, jest jeho vyjití vždy uvítati. Je to ostatně zatím jediný výklad zákona o pensijním pojištění č. 26/29 ve znění nedávno vyšlé novely č. 117/34 (a pokud víme, chystá se další pouze jediný).

Zákon č. 26/29, který postavil pensijní pojištění na nové základy, znamenal jistý mezník v jeho vývoji. Komentáře, které vyšly krátce po jeho vydání (Gallas, Jindřich, německý Lippertův), nemohly ještě podati informace o tom, jak judikatura a ostatní praxe bude jeho ustanovení vykládati. Teprve novela č. 117/34 dává komentátorům možnost podati bohatý materiál k výkladu a použití zákona z r. 1929, jak ho přinesla pětiletá praxe. Této možnosti využili autoři způsobem téměř vyčerpávajícím. A v tom spočívá hlavní cena jejich knihy. Není jediné právní normy týkající se pensijního pojištění, ale snad ani jediného významného judikátu a rozhodnutí, aby nebyl v komentáři uveden.

Autoři rozdělili knihu na čtyři díly: V prvním podávají vývoj pensijního pojištění a souborný popis dnes platného zákona, v druhém otiskují text zákona (ve znění novely) s výkladem k jednotlivým paragrafům, v třetím otiskují novely k pensijnímu zákonu v autentickém znění, příslušné mezinárodní smlouvy a ostatní normy mající význam pro pensijní pojištění a dále resoluce zákonodárných sborů usnesené při projednávání novely z r. 1934. Ve čtvrtém dílu jsou otisknuty vzorce formulářů používaných u Všeobecného pensijního ústavu, vyplněných praktickými případy (zde jsou otištěny některé, jichž používá jediné úřadovna A v Praze, což může vésti v obvodech ostatních úřadoven k nedorozumění).

Jak vidno, rozhodli se autoři pro rozdělení výkladu o obsahu zákona na souborný popis, v němž srozumitelně a instruktivně reprodukuje obsah

zákona a doplňujících norem (upozorňují zvláště na pěknou tabulku zaměstnaneckých kategorií, podléhajících pojištění a množství příkladů výpočtu dávek, vzatých z praxe) a na text zákona s poznámkami, kde podávají výklad jednotlivých pojmů a ustanovení, přidružující se interpretační praxe Všeobecného pensijního ústavu, po případě vyšších instancí. Zde je také pod čarou uvedena bohatá judikatura, zejména nejvyššího správního soudu a vrchního pojišťovacího soudu. Důvodem tohoto rozdělení byla snaha dát v souborném popisu i čtenáři věci neznalému přehled o hlavních zásadách zákona, jeho pojmech a spojitosti jednotlivých ustanovení, tedy dát mu jakousi průpravu pro pochopení vlastních ustanovení zákonných, byť komentovaných. Není pochyby, že tím kniha obsahově velmi získala. Naproti tomu nelze zamlčeti, že tím poněkud utrpěla přehlednost knihy. Autoři, nechtěli-li se opakovati, musí činiti v poznámkách k zákonu odkazy na souborný výklad. V textu tohoto výkladu jsou pak na př. otiskovány jiné právní normy potřebné pro použití pensijního zákona (na př. §§ 26—28 nař. č. 8/28 o doručování), pokud nejsou otištěny v přílohách (v 3. dílu knihy), dále jsou již zde pod čarou otisknuty i některé judikáty (na př. nejvyššího soudu o náhradě škody pro nepřihlášení k pojištění).

Ukazuje se též zde — jako už jinde častěji —, že t. zv. »kapesní formát« zákonů v větších komentářových pracích není již vhodný. Poněvadž se na jedinou stránku mnoho nevejde, nutno věci týkající se téže otázky otiskovati na různých stránkách. Ale nehledě k tomu, je jisto, že obšrnou komentací se též vlastní text zákona roztrhne mezi výkladem a judikaturou: na množství stránek a stává se též nepřehledným, zejména pro rychlé vyhledání několika souvislých ustanovení a pod. Kniha pak nabývá přílišného objemu, takže se už dávno nevejde do kapsy, aby se mohla právem zvatí kapesním formátem. To vše ovšem není výtka autorům, nýbrž zavedené nakladatelské tradici formátové, která m. j. na tomto případě se ukazuje už překonanou pro složitost právních norem a poměrů. Naopak autoři se své strany učinili vše pro přehlednost knihy, tak zejména velmi důkladným věcným rejstříkem.

V celku dlužno knihu označiti za znamenitou příručku, která o všech otázkách z oboru pensijního pojištění informuje způsobem dosud nejzrevrubnějším a nejuplnějším.
Doc. Dr. Zdeněk Neubauer.

VOJTECH BADÍK: *Prechodné ubytovanie vojska na Slovensku a Podk. Rusi*. Turč. Sv. Martin, 1933, 8°, str. 62. Cena Kč 11.— — Prechodné ubytovanie vojska pri zvláštnych príležitostiach, menovite pri prechodoch, koncentráciach, cvičeniach v zbrani a iných dočasných príležitostiach, je veľmi dôležitou a zodpovednou úlohou nie len vojenskej ale aj politickej správy. A preca neboly dosiaľ súborne sossbierané, s platnými čl. zákonmi srovnané a preložené na túto otázku sa vzťahujúce početné predpisy, následkom čoho dochádzalo, pre nezalosť príslušných ustanovení, k mnohým nedorozumeniam a ťažkostiam. Autor vykonal sostavním tejto pečlivej a prehľadnej príručky, opatrenej podrobným obsahom a abecedným ukazovateľom (registrom), veľmi záslužnú prácu jak v prospech zainteresovaných úradov a majiteľov domov a pozemkov, tak aj k dobru vojenskej správy.
— pp —

PRAVIDLÁ POLICAJNÉHO TRESTNÉHO POKRAČOVANIA A TRESTNÉHO STOPOVANIA NA SLOVENSKU A PODKARPATSKEJ RUSI. Sostavili Vojtech Badík a Andrej Stašik. Vyd. vlastným nákladom v Trenčíne, 1933, 8°, str. 470. Cena Kč 50.— — Roztrúsenosť a nesnadná prístupnosť mnohých predpisov týkajúcich sa policajného trestného pokračovania a stopovania viedla autorov tejto obsiahlej príručky k snahe po sostavení všetkých ustanovení zákonných, i nariadení a výnosov ústredných úradov, ako aj rozhodnutí N. S. S., vzťahujúcich sa na policajný proces pred administratívnymi a obecnými úradmi. Autori, veľmi

správne, pojali do svojej zbierky aj patričné predpisy trestného práva hmotného, trestného poriadku súdneho, policajného trestného poriadku, policajného jednacacieho poriadku, pravidiel policajného trestného stopovania, úpravu evidencie, vyúčtovania a manipulovania s peniazmi plynúcimi z peňažných trestov, vymeraných administratívnymi vrchnosťami za priestupky, ďalej z titulu trôv pokračovania, odškodného, poriadkových pokút atď. K jednotlivým ustanoveniam sú pripojené pre praktikov veľmi cenné vzorky (formuláre) rôznych podaní, žiadostí, rozhodnutí, zápisníc, evidenčných záznamov atď. Prehľad po celej, rozsiahlej materii umožňuje podrobný systematický a abecedný obsah, vlastne register. Nárok na vedeckú cenu si táto príručka, vydaná hlavne k uľahčeniu práce praktikov, nečiní. Svoju účelu však plne vyhovuje a preto ju možno vrele odporúčať.

— pp —

JUC. KAROL REBRO: *Dissens v kauze pri tradícii*. (Práce zo seminára práva rímskeho č. 2, Bratislava 1934.) — Heyrovský vo svojich Dejinách a systéme, tomto dosiaľ neprekonanom sprievodcovi prvých krokov všetkých tých, kto u nás začínajú študovať rímske právo, uvádza na str. 226, v kapitole o tradícii: »zda prevádí se vlastnictví tradicí, i když jest mezi převodcem a nabyvatelem nedorozumění v příčině kausy tradiční, bylo sporno« a pripojuje dva slávne kontroverzné texty k tejto otázke sa vzťahujúce — Julianov D 41, 36, ktorý prehlasuje, že dissensus v kauze neprekáža účinkom tradície a Ulpianov D 12, 1, 18 vyslovujúci názor opačný — poznamenávajúc k obidvom fragmentom, že »dosah, ba sama existence sporu není mimo vši pochybnost, ježto oba texty jsou asi interpolovány«. Takéto miesta v učebnici majú v sebe niečo prifažlivého, čo budí zvedavosť a snahu, preniknúť hlbšie do nadehodného problému, ktorej výsledkom bývajú často veľmi zdarilé práce, v tichej pýche predčítané na seminárnych svičeniach.

Po krátkom objasnení pojmov tradície, kauzy v objektívnom a subjektívnom smysle a postavení týchto v modernom zákondárstve, načrtáva autor historický vývoj doktrín o povahe tradície, rozdeľujúc tieto na učenie čiste abstraktné (Savigny), modifikované abstraktné (Schulz, Budil), čiste kauzálne (Lenel, Pernice, Bonfante a j.) a modifikované kauzálne (Heyrovský, Boháček), zkúma vliv zaplataenia kúpnej ceny na účinnosť tradície, vykladá o podstate a funkcii odstupnej listiny katagrafé pri prevodu nemovitostí na východe (pôvodne obdoba dnešnej inštitúcie intabulovania, neskôr čosi jako notárska listina) a tejto pričíta zatlačenie klasickej hmotnej tradície skriptúrnym aktom.

Po tomto úvode venuje pozornosť vlastnému problému: bol dissens v kauze pri tradícii dôvodom, aby nenastaly translačné účinky tradície alebo bolo nedorozumenie medzi stranami ohľadom kauzy irrelevantné, čili: bola tradícia v klasickej práve jednaním kauzálnym alebo abstraktným? Ktorý z hore citovaných textov je interpolovaný, Ulpianus a či Julianus? Bola snáď povaha tradície sporná už v dobe klasickej a kompilátori túto kontroverziu nezbadali a prevzali ju nedopatrením do kodifikácie? Aké konštrukcie a hypotézy vyslovila novodobá romanistika v tejto veci?

Způsob, akým odpovedá autor na tieto otázky a na podklade kritiky nesčetných pokusov o rozriešenie antinomie medzi oboma fragmentami samostatne rekonštruuje obsah pôvodného textu Julianovho a dochádza k záveru, dľa ktorého bola tradícia právnym jednaním kauzálnym v dobe klasickej a abstraktným u byzantských právnikov, zasluhuje si najväčšieho obdivu a uznania. Hodnotnú prácu Rebrovu vírame aj jako prvú romanistickú štúdiu slovenskú.

Dr. Nora Budínová.

BIBLIOGRAFIE SOCIALISMU. Soupis knih i revuálních, časopiseckých a novinářských článků za rok 1933. Svazek II. Prací Výzk. ústavu děln. při Děln. akademii red. Václav Běhounek. S předml. prof. V. Pa-

tzaka. — 1934. Děln. akad. str. 61 in-8° — Již loni jsme referovali o 1. svazku této záslužné bibliografie. Výtky, které tehdy byly uspořádání bibliografie učiněny, nebyly ovšem výtkami chyb, poněvadž byly zdůvodněny počátečními obtížemi, jak to také v předmluvě k 2. svazku je dobře vysvětleno. Za to sluší spravedlivě vyzdvihnouti záslužnou práci, která každoročně podává pečlivý přehled literární produkce československé o otázkách socialismu a tím ovšem celého důležitého výseku jak politického, tak i hospodářského. Jestliže se podaří pořadateltvu ještě překonat finanční a technické obtíže, zejména pokud jde o dělení jednotlivých oddílů, jak je slíbeno již v předmluvě k tomuto svazku, bude bibliografie tím lepší. Ča.

Dr. ADOLF KINDERMANN: *Das landesfürstliche Ernennungsrecht*. Verlag Ambr. Opitz. Warnsdorf. 8°, str. 515. 70 Kč. — Autor, docent litoměřického biskupského semináře, podává obsáhlou monografii o zeměpanském právu jmenovacím. Již úvodem podotýká, jak nesnadným jest badání v tomto oboru, když církev a zejména státy nerady uveřejňují oficiální akta o nominacích biskupů.

V prvním díle své práce zabývá se autor právní (dogmatickou) stránkou práva jmenovacího. Uvedené právo definuje celkem ve shodě s kanonistou Ottavianim, jako právo panovníkovi církví poskytnuté, označovati papeži vhodné kandidáty pro obsazení uprázdněných biskupství. K tomu ještě zdůrazňuje Kindermann, že obsazování úřadu církevního se dělí na tři akty: označení osoby (*designatio personae*), udělení titulu právního (*concessio tituli*) a *immissio* neboli *introductio in possessionem*. Kindermann zde zdůrazňuje, že panovnické právo jmenovací se může vztahovati, jako vůbec jakýkoliv vliv laiků při obsazování úřadu církevního, jen na designování resp. presentování osoby. Ostatní složky aktu obsazování úřadu mohou dle práva církve římskokatolické býti vykonávány jen vrchností církevní, především papežem. Není tedy uvedené právo dle práva církevního oprávněním obsazovati úřady církevní. V podrobnostech jest právo jmenovací dle Kindermanna založeno na privilegii, jež poskytuje papež jen katolickým panovníkům resp. hlavám státu osobně. Privilegium není právně protihodnotou za hmotné dotování biskupství ze státních prostředků.

Po stručném nástinu obvyklého výkonu panovnického práva jmenovacího přichází Kindermann k právnímu posouzení panovnického práva jmenovacího. Zde ohraničuje tento pojem proti právu exklusivnímu a právu prohlásiti »*nihil obstat*«. První právo jest oprávněním hlavy resp. vlády státní, podati veto proti kandidátu biskupství; bývalo uděleno v dřívějších dobách kurií nekatolickým hlavám států. Druhé právo, hojně poskytované v moderních konkordátech vládám států, jest svým rázem slabším negativním vlivem na obsazování biskupství a opravňuje jen k prohlášení, že zde není námitek (obyčejně politického rázu) proti osobě kandidátové.

V druhém rozsáhlejší díle knihy jedná se o historicko-právní stránce práva jmenovacího. Zde autor dělí dějiny tohoto práva na pět period, z nichž sáhá první do I. koncilu lateránského r. 1123, druhá do francouzského konkordátu z r. 1516, třetí do Napoleonova konkordátu z r. 1801, čtvrtá do »převratového« roku 1918, pátou periodu tvoří pak doba nynější. Kindermann, vycházející z názoru o privilejovém rázu práva jmenovacího — ukazuje, že první takové právo dostal král uherský okolo roku 1000. Vliv panovníků římsko-byzantských, franských a jiných (tedy i našich českých, o nichž se nezmiňuje výslovně), v první periodě na obsazování biskupství vykonávaný, považuje za usurpaci papežským privilegiem nezaloženou. Na počátku druhé periody uzákoňuje církev volbu biskupů kapitulami jako obecný způsob obsazování biskupství. Přes to však musí církev ve století 15. a začátkem stol. 16. udělit

právo jmenovací panovníkům rakouským, braniborským, sicilským a španělským. Ve třetí periodě dosahují práva nominace panovníci francouzští, portugalská a italská. V našich zemích dostává Ferdinand I. pro sebe a své katolické nástupce právo nominace na arcibiskupství pražské, roku 1561 obnovené. Právo jmenovací na ostatní biskupství zemí českých se stejně dostává (až na Olomouc, kde zůstává princip volby zachován) panovníkovi. Arci při zřizování nových biskupství po Bílé Hoře papežská stolice hájí privilejový charakter práva nominacího ve svízelných jednáních s panovníkem (zejména Ferdinandem III.) a odmítá názor, jakoby dotace biskupství se strany státní dávala ipso facto panovníkovi patronátní právo nad biskupstvími. V této souvislosti líčí autor na základě rukopisných dokladů také skutečné provádění nominace panovnícké a ukazuje, že se panovníci habsburští, zejména při konci 18. století, dali vésti skoro výlučně ohledy státními.

Čtvrtá perioda jest dobou rozkvětu panovníckého práva jmenovacího. Konkordátem z r. 1801 dostává hlava státu francouzského znovu právo jmenovací, o jehož právní ráz vedla zejména vláda III. republiky spor s kurií, jak autor ukazuje na základě paměti kardinála Ferraty. Po odluce státu od církve ovšem trvá, dle mínění autorova, právo jmenovací jen v Alsasku-Lotrinsku. V téže periodě dostaly právo jmenovací hlavy státu bavorského, saského a některých latinských států amerických, naproti tomu zaniklo v Portugalsku a Itálii r. 1871 právo jmenovací. V této době dostávají i panovníci rakouští jmenovací právo také v nově nabytých zemích, které vykonávají do r. 1848 stále v duchu josefinského státního církevnictví. V tomto duchu upravuje státně-církevnícký režim i uvedení biskupů v držení spiritalií až malichernými podrobnými předpisy. I po konkordátě z r. 1855, v němž se panovník zavazuje poraditi se před nominací na uprázdněná biskupství s biskupy téže provincie, vykonává panovník své právo zásadně stejně, na čemž ničeho nemění ani zákon č. 50. z r. 1874. V praxi také panovník řídí se ve velké většině případů radou biskupů, arci proti době dřívější mají zde velký význam zřetele národnostně-politické. V tomto směru líčí Kindermann zejména postup jmenovacího procesu v diecési litoměřické a zajímavými doklady poukazuje na to, že zde se vždy požadovaly dvě vlastnosti na kandidátovi: 1. politická umírněnost (t. j. lojalita k vládě rakouské) a 2. znalost češtiny a ovšem i němčiny.

V páté periodě (přítomné) dle autora zaniklo právo jmenovací v následnických státech bývalé monarchie rakousko-uherské. Kindermann soudí, že vlády následnických států nemohly požadovati právo nominace pro sebe. Stejně zaniklo právo nominace v naší době v Bavorsku, Sasku a Španělsku. Tak, resumuje autor, se právo nominací, dříve tak rozšířené, udržuje jen v Alsasku-Lotrinsku, Haiti a Peru. Fakticky je pak vykonáváno Argentinou, Bolívií, Paraguayí a konečně Venezuelou, k čemuž kurie »ad remotionem gravium« mlčky svoluje, ač zásadně toho práva neuznává.

Ke konci práce jsou připojeny mnohé listinné doklady většinou netisknuté.

Kindermannova práce jest ojedinelou ve svém druhu. Kindermann napsal obsáhlou historicko-právní a dogmatickou monografii o oboru, jenž byl málo znám a jenž byl zpracován jen v menších pojednáních. Četné úseky práce spočívají na listinném materiálu dosud netištěném. Kindermann zpracoval listinný materiál velmi pečlivě; stejně ukazuje jeho práce výborné zvládnutí celé v úvahu přicházející literatury kano-nistické, pokud je dostupnou. Rovněž jest zdůrazniti snahu o přesnost v definicích. Pro naše právníky a historicky jest velmi cenným zejména Kindermannovo vylíčení praktického výkonu práva jmenovacího za panovníků habsburských, zejména v době Ferdinanda III. a v době nejnovejší za doby osvěcenského a policejního absolutismu. Stejně jest zá-

sadní hodnocení výhod a nevýhod panovnické nominace správné a dobře jsou určeny politické podmínky tohoto práva.

Pokud pak se týče otázky přechodu práva nominačního císaře rakouského na vládu naší republiky, konstatuje autor sice správně, že o takovém přechodu nelze mluvit s hlediska práva církevního i s hlediska všeobecně politického, zapomíná však, že pro naše státní úřady jest předpis ústavy o právech vlády závazným a že jej bylo nutno s hlediska práva československého čiře formálně striktně vykládati bez ohledu na politické resp. kanonické hledisko.

Arci s některými názory autorovými při vši uznalosti jeho dobré práci nelze souhlasiti.

Tak jest chvála, kterou udílí autor Františkovi Josefovi I. pro objektivní způsob nominace, která prý měla v poslední době výborné výsledky (str. 48., 262, 306, 337, 351, 377—79), zcela nezasloužená. K tomu jest si jen vzpomenouti na poslední dvě předpřevratové nominace na arcibiskupství pražské, které církvi k biskupů brněnských, kde by našel před převratem jen jediného Čecha. Dále by mohl autor, jinak české řeči tak dobře znalý a zachovávající objektivitu k Čechům, si více všimnouti české literatury církevně právní i česko-právní.

V jednotlivých podrobnostech se přihodily autoru některé omyly. Mluví se a cituje se ve spise nález nejvyššího správního soudu v Brně (?!) (str. 393, 493 a 502), historie státních forem francouzských po roce 1830 jest zvráceně uvedena (str. 183, 184). Česká jména jest uváděti českým pravopisem (Benesch).

Dr. Wierer.

DR. F. POTUŽIL: *Zákon o soukromých zaměstnancích*. Vydáno v Praze 1934, nákladem E. Weinfurtra, stran 56, 8°, cena neudána. — Informativní tato příručka, vydaná autorem jako členem komise pro zpracování osnovy zákona o soukromých zaměstnanců za ústřední radu čl. obchodnictva, obsahuje jednak stručný náčrt vzniku a motivů zákona, jednak obsah zákona samého. V jednotlivých kapitolách probírají se pak smlouva o práci, její nastoupení, plat, provise, remunerace, dovolená, skončení pracovního poměru, služební záruka, příslušnost pracovních soudů, poměr k jiným zákonům atd. Příručka je psána vhodnou formou pro praxi a bude nepostradatelnou pro všechny zaměstnavatele i zaměstnance. Prozrazuje informovaného odborníka. Pro právníky však bych doporučoval ještě její doplnění přesnou citací zákona č. 154/1934, neboť příručka jen v závorkách obsahuje čísla paragrafů. Vzorný rejstřík usnadňuje povšechnou orientaci.

Dr. Horka.

ANT. PIMPER: *Hospodářská krise a banky*. Nákladem Sdružení peněžního úřednictva v Praze, 1934, 8°, stran 84, cena Kč 10.—. — První část spisu s názvem »Hospodářská krise a bankovníctví evropské a americké«, ilustruje poměry světového bankovníctví (bankovníctví americké a téměř všech evropských států) a přímé následky, jež měla hospodářská krise na banky všech zemí. V druhé části pak spis pojednává o hospodářské krizi a bankovníctví československém. Líčí situaci před začátkem světové krise, postupující sanaci bank v letech 1927—28 a vliv krise na naše banky. Po řadu let existující konjunktura slibovala dlouhý trvání a část bank opustila některé zásadní principy, podle nichž banky musí býti vedeny. Banky utrpěly poklesem kursu ukládajících hodnot, jejich koncernové podniky nevyplácely dividendy, krise vyvolala desetitisíce konkurzů a vyrovnání se stamilionovými passivy a dále znehodnotily se pohledávky bank v cizině následkem poklesu kursů měn. Úvěrové a jiné transakce byly omezeny, čímž byly výdělečné možnosti bank dále zmen-

šeny. Spisovatel dovozuje, že oddlužení bank nemůže nastati znehodnocením měny. Kniha svědčí o spisovatelově hluboké znalosti materie a jméno jeho samo již ji doporučuje. Dr. Jindřich.

DR. GEORG HUSSERL: *Die oberstgerichtliche Judikatur zum bürgerlichen Recht. Stiepel's Gesetzsammlung* des tschechoslowakischen Staates. Folge 70. Reichenberg 1934. Stran 987. — V roce 1931 vydal prof. Robert Mayr text občanského zákona a opatřil jej velmi pečlivou citací zákonů k občanskému právu se vztahujících. V Mayrově vydání nebyla však vůbec uvedena judikatura. Nynější Husserlova práce je myšlena jako doplněk Mayrova vydání obč. zák. Starorakouská judikatura je — jak v předmluvě zjišťuje autor — čerpána z vydání Bloch-Coulon-Michael-Hellerova. Judikatura čs. nejvyššího soudu je vzata převážně z úřední sbírky nejvyššího soudu a jest sledována až do počátku listopadu 1933. Rozhodnutími soudními jsou opatřena nejen ustanovení občanského zákoníka, nýbrž též příslušná ustanovení celé řady zákonů zvláštních (řádu o zbavení svéprávnosti, manželské novely, zákona č. 4/1931, železničního zákona vyvlastňovacího, železničního zákona rubežního, zákona automobilového atd. atd.). U všech důležitějších paragrafů je judikatura zpracována podle věcných hesel. — Zdá se však, že mnohdy obsah jednotlivých rozhodnutí je udáván příliš heslovitě. Určitou nevýhodu jest podle mého mínění spatřovati též v tom, že Husserlova práce právě proto, že navazuje na Mayrovo vydání, neuvádí vůbec text jednotlivých paragrafů, takže při použití bude vždy nutno současně pracovati a míti proto vždy po ruce knihy dvě, Mayrovu a Husserlovu. Přesto však dílo bude pro praktisi pomůckou jistě velmi dobrou a hodně používanou. Doc. Dr. Vlad. Kubeš.

UNIV. PROF. DR. JAROMÍR SEDLÁČEK: *Rodinné právo*. Knihovna čs. akad. spolku »Právník« v Brně. Nákladem tohoto spolku. V Brně 1934. Stran 221. — Nová práce prof. Sedláčka je opět charakterisována všemi známými znaky: bezvadné zvládnutí předmětu — literatury i judikatury, opřené o dokonale znalost noetickou, metodologickou a vůbec povšechně filosofickou, dává vyrůsti dílu po všech stránkách vzornému. Jasně lišení hlediska volitivního či politického od hlediska kognitivního a imanentně právního je zřejmé již v úvodní kapitole, najmě ve výkladech o rodině. Toto přesné lišení umožňuje Sedláčkovi též řadu nových poznatků a snadně vyřešení nejednoho problému, o němž názory v literatuře i judikatuře se diametrálně rozcházejí.

Práce se skládá z partie *úvodní*, v níž je přihlédnuto k obecným pojmům práva rodinného (pojmem rodina, příbuzenství, švagrovství, výživné) a kde je podán kritický přehled o literatuře rodinného práva, a ze *třech částí*.

V části *prvé* pojednává S. o tom, jak se manželství uzavírá, o účinných a neplatných manželstvích, o rozvodu a zrušení svazku manželského a poté o manželském právu majetkovém a o majetkových poměrech mezi manželi po zrušení manželského společenství.

Část *druhá* je věnována poměru rodičů a dětí manželských i nemanželských, osvojení a pěstounství.

Třetí část pojednává o poručenství a opatrovnictví. Připojen je rejstřík právních předpisů a zevrubný obsah.

Kniha — jak se samo sebou rozumí — zdaleka není pouhou učebnicí. Značná pozornost jest věnována soudní praxi. Judikatura jest vždy zevrubně uvedena a zpracována u každé otázky. Rovněž každá kapitola jest zpravidla ke konci opatřena příslušnou literaturou. Novum přináší kniha též po stránce úpravy. V čele jednotlivých paragrafů jest tučným písmem uvedeno vždy to nejdůležitější z vývodů dotyčné partie, takže studujícím je takto usnadněno rozlišení podstatného od podrobností. Obavě, že by snad tento způsob úpravy měl v zápětí, že by se studovalo jen to, co jest proloženo, lze čeliti nejlépe při samých zkouškách vhodným přihlédnutím k ostatním neproloženým vývodům. Konečně i této knize je vlastní to, co

jest tak příznačné všem Sedláčkovým pracím, že totiž jest zde nahromaděno tolik nových pohledů na různé sporné otázky práva rodinného, že tato práce bude hledaným východiskem jednotlivých vědeckých prací, věnovaných speciálním otázkám této materie.

Trojí úkol, jež má míti na zřeteli každá práce tohoto druhu, vyšla z pera vysokoškolského učitele, t. j. býti studujícím učebnicí, praksi vůdkyní a vědeckému dorostu podněcovatelkou, Sedláčkově dílo splňuje dokonale.

Doc. Dr. Vlad. Kubeš.

ANTONÍN HARTMANN: *Exekuční řád* (zákon ze 27. května 1896, č. 79 ř. z.) a *Exekuční zákon* (zák. čl. LX/1881) s novelami, uv. zákonem, prováděcími nařízeními atd. Druhé dopl. vyd. Praha 1934. »Čs. Kompas«. Stran 1867. — Osvědčené, nyní rozebrané první vydání Hartmannových Exekučních řádů z r. 1925, vychází nyní ve vydání druhém. Je v něm přihlédnuto nejen k novému zákonodárství (tak na př. k exekuční novele č. 23/1928, zák. č. 1/1933, 33/1934 atd.), nýbrž též k řadě nových výnosů a zejména judikatura je velmi pečlivě sledována až do konce dubna 1934. V celku zachovává toto vydání zásadní linii vydání prvního. Jen předpisy, platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, nejsou textově uváděny u jednotlivých paragrafů exekučního řádu, nýbrž jsou sebrány ve zvláštním oddílu, což z důvodů přehlednosti lze jen schváliti. K ulehčení orientace jest však u všech paragrafů exekučního řádu odkaz na příslušná ustanovení exekučního zákona a naopak. Po úvodu, kde je podána zejména vystižná geneze exekučního řádu, následuje oddíl I., obsahující předpisy platné v zemi české a moravskoslezské (str. 19—1473) a poté oddíl II., shrnující předpisy, platné v zemi slovenské a podkarpatskoruské (str. 1475—1763). Připojen je stručný obsah, časový přehled zákonů, nařízení, výnosů a seznam věcný.

Jednotlivé paragrafy jsou dokonale komentovány, opatřeny bohatým materiálem rozhodnutí soudních a rovněž jest u nich — pokud lze — uvedena příslušná literatura. Hartmannova práce je opravdu komentářem vzorným a pro praksi prostě nepostradatelným. Lze proto plně souhlasiti s autorovou nadějí, že vydání toto bude vhodnou pomůckou pro revisi jednotného exekučního řádu.

Doc. Dr. Vlad. Kubeš.

DR. IUR. ET PHIL. FRITZ FLANDRAK: *Die Praesumptionen im Strafrecht*. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Vídeň 1933, stran 140, cena S 7.50. — V nové Flandrakově práci máme před sebou poutavé zpracování jednoho z nejvíce zanedbaných oborů trestního práva. Zatím co v občanském právu je problém praesumpcí čili domněnek dosti zpracován, schází pro oblast trestního práva příslušná literatura skoro úplně. Kniha Flandrakova chová tedy v sobě kromě předností, plynoucích se zdařilého zpracování tématu též značnou dávku originality. — O praesumpci jde v trestním právu vždy, »když zákonodárce stanoví jako podmínku trestní sankce jiné skutečnosti, než na nichž mu opravdu záleží«. Jasněji nám problém vysvitne, přistoupíme-li k němu s druhé strany: zákonodárce chce dosáhnouti jistého účelu, na příklad bezpečnosti života a majetku na frekventovaném místě a volí k tomu jako prostředek normu, která stanoví trest na jednání tomu účelu se přičící, tedy na jednání zmíněnou bezpečnost ohrožující. Má na vůli, aby skutkovou podstatu vymezil zcela obecně tak, že potrestán bude každý, kdo se chová tak, že ohrozí bezpečnost na určitém místě. Je však též možno, že se dá odraditi potížemi, které v praksi důsledkem příliš obecné skutkové podstaty snad vyvstanou, a omezí se na to, že jako podmínku trestnosti stanoví na příklad jízdu rychlejší než 10 km za hodinu na onom místě. Zákonodárce má totiž za to, že z jízdy rychlejší než 10 km/hod. možno usuzovati na její nebezpečnost, a té chce právě zabrániti. Ve stanovení maximální přípustné rychlosti shledáváme praesumpci, vyjadřující a nahraňující nám vlastní důvod, proč na jisté jednání stanoven byl trest. Tímto důvodem bylo zabezpečení provozu na jistém místě. — K praesumpcím se v trestním zá-

konodárství uchylujeme proto, abychom ulehčili důkaz, že rozhodné skutečnosti v daném případě nastaly, jak toho žádá zájem na jednotnosti rozhodování, současně se však musíme smířiti se skutečností, že pomocí praesumpce můžeme svůj ideál jen neúplně vyjádřiti. Záleží-li nám — abychom zůstali u našeho příkladu — na bezpečnosti dopravy, pak pevným stanovením maximální hranice rychlosti jednak nevystihneme všech případů, kdy jízda byla nebezpečná, protože rychlost není jedinou složkou nebezpečnosti jízdy, na druhé straně pak nepotrestáme ty, kteří, maximální hranici nepřekročivše, přece bezpečnost ohrozili. — Tenor Flandrakovy kriminálně-politické práce je v tom, aby praesumpce, v nichž spatřuje, často ovšem nutné, zlo v moderním trestním právu, byly redukovány na minimum. Měřítkem při této reformě jest mu poměr mezi užitek praesumpce, jevícím se v ulehčení důkazního břemene, a mezi škodou jí způsobenou, záležející v tom, že jen neúplně vyjadřuje to, co jsme jí chtěli vyjádřiti. Kritice platných předpisů rakouského, a tedy ve značné míře i čs. trestního práva, s tohoto hlediska věnuje pak autor valnou část své zajímavé publikace.

Kert.

SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ. S komentářem Dr. Jindřicha Tučného. Právo československé. Sborník zákonodárství a judikatury, roč. I., č. 8, Praha 1934, 8°, str. 572. — S pohotovostí, kterou si vytklo vydavatelství sborníku »Právo československé«, vychází zde již knem září komentovaný zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří ve znění posledních novel (nař. č. 112/34 a 143/34). Kniha po stručném úvodě autora obsahuje novelovaný text zákona, k jehož paragrafům autor připojuje jednak významnější výňatky z důvodových zpráv k původnímu zákonu z r. 1924 a k novele z r. 1934, jednak výkladné poznámky svoje, jednak judikaturu a jiná rozhodnutí. Vlastní poznámky autorovy jsou povahy spíše didaktické, upozorňují na souvislost zákonných ustanovení, na jiné právní normy komentovaným zákonem dotčené atd. Zřejmě snaží se býti co nejstručnější. Největší část komentáře zabírá judikatura, kterou autor uvádí v souvislém výkladu k jednotlivým normám s citacemi dat judikátů v závorkách. Po této stránce obsahuje kniha materiál velmi bohatý. Je přirozené, že sociální pojištění, které zahrnuje nejpočetnější třídu obyvatelstva t. j. několik milionů pojištěnců, vykazuje ve svém ohromném aparátu správním a soudním za několik let své účinnosti již dnes přímo nepřehledné množství rozhodnutí zásadní povahy. K tomu přistupuje množství oběžníků Ústřední sociální pojišťovny uveřejňovaných v jejím Věstníku a — pokud jde o nemocenské pojištění — řada ještě předpřevratových rozhodnutí rakouského správního soudu atd., které ještě i dnes bývají praxi vodítkem. Z toho všeho Tučného komentář zachycuje — byť jen ve formě stručných právních vět — všechno nejvýznamnější. A tímto výběrem a shrnutím velkého materiálu, který jinak by bylo shledávati v různých sbírkách, věstnících a starších komentářích, přinesl autor pro praxi příručku velmi dobrou.

Jinak kniha — ne vinou autora, nýbrž patrně podle intencí vydavatelstva — neobsahuje niče více než právě text zákona v dnešním znění s uvedenými poznámkami. Neobsahuje ani obvyklého úvodního podrobnějšího výkladu o vývoji pojišťovacího zákona, ani otisku jiných zákonů a norem k výkladu a použití komentovaného zákona potřebných, ani konečně věcného rejstříku. I typograficky je kniha vypravena dosti jednoduše: nemá orientačních hlaviček na horním okraji stránek ani — což bych pokládal za nedostatek citelnější — žádného označení, které zákonné ustanovení bylo změněno novelisací z r. 1934, ačkoliv by jistě — už pro posuzování starších případů — bylo vítáno, kdyby u každého ustanovení bylo již na prvý pohled patrné i to, pochází-li jeho znění z r. 1924, 1928 či 1934. Všechny tyto námítky týkají se však celého sborníku, v daném případě však více vynikly, poněvadž tu jde o číslo jak objemem větší, tak obsahem významné.

Zdeněk Neubauer.

WIE KANN DER EINZELHÄNDLER BESSER VERDIENEN? Nákladem Mezinárodní obchodní komory v Paříži 1934, cena 2 fr. — Spisek, který vyšel ještě v jazyce anglickém a francouzském, seznamuje přístupnou a poutavou formou s měsíčními šetřeními, která provádí o německém maloobchodě Říšské kuratorium pro hospodárnost v Berlíně (Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit), a snaží se vzbudit zájem o podobné akce i v jiných zemích. Úkolem těchto anket, konaných pravidelně a velmi jednoduchou metodou, jest získati materiál pro měsíčník »Der monatliche Betriebsvergleich«. Tento časopis pak informuje abonenty za pomoci získaných průměrných čísel o obratech, docilovaných v jednotlivých obchodních odvětvích za uplynulý měsíc, o obratu, připadajícím na jednoho zákazníka, jednoho zaměstnance, o rychlosti obratu skladů a o jiných pro obchodní praxi důležitých skutečnostech. Současně brožura obsahuje v přehledných tabulkách několik ukázek takových statistik spolu s návodem, jak jich prakticky používat k racionalisaci provozu podniku, k zvýšení výdělku a — ve styku s berní správou. Stálo by jistě za pokus utvořit něco podobného také u nás.

Dr. Potužil.

JAROSLAV ŠÍMA: *Mezinárodní úprava pracovní doby a volných chvil*. Knihovna Čsl. eubiotické společnosti, svazek 3., v komisi Ústředního dělnického nakladatelství v Praze, 1934, cena 5.50 Kč, poštou 6 Kč. — Ačkoliv Šímova knížka má podtitul »Studie z mezinárodního práva pracovního«, neběží tu vlastně o práci tohoto druhu, nýbrž o populární podání dosavadních výsledků snah o novou úpravu pracovní doby, při čemž se autor přimlouvá za zavedení čtyřicetihodinového pracovního týdne a působivou formou uvádí argumenty na podporu tohoto požadavku. Nebudou ovšem veškeré názory autorovy bez výhrady sdíleny.

Dr. Potužil.

JOSEF KRÁL: *La philosophie en Tchécoslovaquie*. Knihovna »Sociálních problémů«, sv. 2., stran 47, v Praze 1934, cena 5 Kč. — U příležitosti VIII. filosofického kongresu, konaného v Praze, vydal univ. prof. Král ve sličné brožure k informaci účastníků sjezdu tento stručný, ale velmi výstižný a přesný historický nárys naší filosofie, po němž však sáhnou rádi všichni, kdo mají zapotřebí takové základní a přísně objektivní orientace o našich filosofech a o jejich předních dílech. Aby bylo lze učiniti si obraz o časových mezích Královy práce, prosté jakéhokoliv osobního a zkreslujícího zabarvení, uvádíme, že autor počíná filosofickým pasterlem Tomáše ze Štítého a nezastavuje se ani před nejmladší generací sociologické (Machotka, Ullrich, Mertl, Galla). Spis jest zakončen letmým pohledem na tvorbu německých filosofů a výčtem cizojazyčné literatury o naší filosofii.

Dr. Potužil.

LABORETISMUS. Soubor přednášek a statí. Redigoval Václav Veruňák. Nákladem »Práce Intelktu« v Praze 1934. Stran 167. Cena 12 Kč. — Od prvního laboretického sborníku (»Racionalisace, vědecká organizace a otázka sociální«, v Praze 1930) se přítomný spis podstatně liší v tom směru, že neběží ani tak o práci programovou jako spíše popularizační. Knížka ostatně není nic jiného, než co o ní praví její podtitul. Z nových pracovníků získán na př. PhDr. a JUDr. Oldř. Koblížek, který přispěl cennou statí o vztazích laboretismu k právu (o hospodářském právu), v níž se kloní k názoru, že zásahy do hospodářského života, vyvolané potřebou jeho plánovitého řízení, se mohou díti jenom ve formě donucených za pomoci právních předpisů, nepadajících již do oblasti občanského práva. Spis dlužno uvítati již z toho důvodu, že přichází právě v nynější době nového tápání a hledání nových cest v hospodářství. Ovšem, byl by zklamán, kdo by v něm hledal nějaký konkrétní návrh na řešení přítomných hospodářských nesnází, neboť laboretismus — pravděpodobně zatím — neříká, co jest vykonati, nýbrž jak má býti hospodářský a politický život společnosti dirigován. Po této stránce však knížka, prochnutá zdravým optimismem a působivou vírou v možnosti moderní vědy, na-

psaná živým slohem a opatřená šťastně volenými citáty, čte se jedním douškem, a není pochyby o tom, že se jí podaří u nejednoho čtenáře vymýtiti různé předsudky o neužitečnosti spolupráce odborníků v boji proti obtížím doby.

Dr. Potužil.

PŘÍRUČKA DRUŽSTEVNÍHO PŘÁVA, PLATNÉHO V REPUBLICE ČESKOSLOVENSKÉ. Dr. Jaroslav Štěpina, rada krajského soudu obchodního v Praze. Vydal Josef Svoboda v Praze-Pankráci 796. Stran 732. Vázaný výtisk 80 Kč. — Po převratu se činnost družstev velice rozmohla, a i když v poslední době pro všeobecně špatné hospodářské poměry nesvědčící tomuto druhu podnikání jest již činnost menší, přece jsme postrádali populární příručky, zabývající se právem společenstevním. Autor v této knize způsobem známým z jeho vydání směnečného práva populárně, avšak přece právnícky vyčerpávajícím způsobem nám tuto látku podal. Kniha obsahuje všechny normy, přicházející v úvahu a to i pro Slovensko — a hlavní zákony opatřuje podrobným komentářem a rozhodnutími soudních instancí. Kniha obsahuje i vzorce nejčastějších podání a soudních vyřízení, a i vzorce celých stanov družstva. Zvláštní péče jest věnována družstvům úvěrním. Pro praxi přijdou vhod předpisy práva živnostenského, poplatkového, a daňového, které jsou v knize uvedeny, pokud se na družstva vztahují. Kniha má všechny přednosti praktické knihy a bude jistě v praxi, které jest v první řadě určena, často užívána. dnk.

JUDr. JOSEF LACHOUT A JUDr. JOSEF HRADECKÝ: *Ochranné známky*. Nákl. vlastním v Praze 1934, str. 188, cena Kč 37.50, v plát. váz. — Československá právnícká literatura neměla dosud samostatného zpracování známkového práva ve formě komentáře. Přichází tedy komentovaný zákon velmi vhod. Prvý z autorů úpravy, je sekretář obchodní a živnostenské komory pražské a přednosta Zápisového úřadu známek a vzorků, druhý pak sekretářský adjunkt téže komory a ředitel Zápisového úřadu, tedy osobnosti nad jiné povolané k provedení tohoto díla.

Příručka obsahuje text zákona č. 19/1890 ř. z. s jeho novelisací. Ke každému paragrafu je připojena judikatura Nejvyššího správního soudu, Nejvyššího soudu a ministerstva obchodu z doby rakouské i po převratu. Velmi cenné a přehledné jsou pokyny pro žalobu na výmaz známky, žalobu zjišťovací a žalobu trestní, pro řízení u ministerstva obchodu a před Nejvyšším správním soudem. Je možná i ochrana známky podle práva civilního. Důležité jsou pokyny pro zápis ochranné známky a zejména praktické jsou připojené formuláře. Ze zápisu jsou některé známky vyloučeny, některé jsou způsobilé, jiné byly uznány za podobné, autoři uvedli takové případy. Znamky jsou jednak slovní, obrazové nebo kombinované.

Ke konci jsou připojeny texty mezinárodních smluv z oboru ochrany živnostenského vlastnictví po haagské revisi. Věcný rejstřík je velmi důkladný a usnadňuje hledání.

Kniha, která vydatně poslouží jak právníku, tak i laiku, shrnula roztroušené předpisy i judikaturu a zabrání v budoucnu různým nejistotám a tápání.

Dr. Reichert.

JUDr. JOSEF LACHOUT A JUDr. JOSEF HRADECKÝ: *Ochranné vzorky*. Nákl. vlastním v Praze 1934, str. 61, cena Kč 13.50 váz. v plátě. — To, co bylo řečeno o komentovaném vydání známkového zákona, platí i o komentáři vzorkového patentu č. 237/1858 ř. z., pozdějšími zákony změněného. Jako u komentáře známkového zákona i tu v přehledném úvodě podávají autoři podstatu vzorkové ochrany a vytýkají její rozdíl od ochrany patentové. Zde není chráněn technický efekt, nýbrž nový tvar výrobku nebo zařízení. Pro úplnost je připojen výňatek z vládního nařízení o správním řízení a řada užitečných formulářů.

Důkladně propracovaný rejstřík zakončuje dílo. Příručka je vhodným doplňkem komentáře známkového práva.

Dr. Reichert.

STO LET JEDNOTY K POVZBUZENÍ PRŮMYSLU V ČECHÁCH 1833—1933 je obsáhlé dílo, mající 408 stran a bylo vydáno nákl. Průmy-

slové Jednoty za pečlivé redakce ředitele P. J. Ing. Bedřicha Mansfelda. Cena Kč 100.— Je bohatě ilustrováno, hlavně podobiznami mužů o rozvoj Jednoty zasloužilých. Sborník objevuje se na knižním trhu právě včas, v době, která svými těžkostmi hospodářskými a nezaměstnaností velice se podobá období, kdy vznikla P. J. Může nám to být dnes útěchou i vzpruhou, že právě v dobách nejtěžší hospodářské krise nastává obrát k lepšímu, což se děje vypětím sil a spolehnutím se pouze na sebe. Na sborníku spolupracovali Prof. Dr. Mendl pojednáním o českém průmyslu před stolety a počátcích P. J. — Dr. Jan Kepl podává další vývoj P. J. a českého úsilí před březnem 1848. — Doc. Dr. Stloukal píše o Fr. L. Riegrovi a P. J. v prvých letech absolutismu, — ministerský rada Ing. Rosa promlouvá o vzniku a vývoji české průmyslové školy v Praze v souvislosti s P. J. — Na to následuje soupis výchovných podniků P. J., z nichž poznáváme její zájem o školství průmyslové, a pokračovací, které zprvu vedla ve vlastní zprávě a v době pozdější, kdy přešlo do správy obce pražské, je vydatně hmotně podporovala. Pořádala chemické kursy a různé přednášky, umožnila řadu studijních cest technikům, živnostníkům a j. Pořídila sbírku vzorků a modelů, strojů, surovin, obchodního zboží, vynálezů atd. Konečně podala množství iniciativních návrhů a pokynů na reorganizaci v nejrůznějších oborech průmyslu, obchodu a živností. O veřejné odborné knihovně J. a organizaci J. P., její činnosti až do státního převratu, pojednává ing. Mansfeld. Z celého vylíčení dějin P. J. vidíme, jak ruku v ruce s obrozením národním jde i obrození hospodářské. Mužové, kteří stáli u kolébky J. P. dobře si uvědomili, že soběstačnost národní musí se opírat i o hmotný blahobyt země. V té době po válkách napoleonských Anglie zaplavila svými výrobky celou Evropu a způsobila tak i u nás nezaměstnanost. Do továren byly zavedeny stroje, které odnímalý lidem práci. Proto se volalo jako dnes po státní ochraně, ač spásalyne pouze od povznesení průmyslové a řemeslné dovednosti. Především bylo třeba zvýšeného odborného vzdělání. Tehdy šlechta očekávala již zrušení roboty, proto se snažila o povznesení průmyslu, jakožto náhradního pramene příjmového. Již před založením P. J., pořádaly se roční výstavy českých výrobků. Byly také jedním z popudů k jejímu založení, k němuž bylo zapotřebí císařského rozhodnutí. Vymohli je šlechtic hrabě Josef Dietrichstein, jež podporoval prezident gubernia hr. Karel Chotek. P. J. byla od počátku prodchnuta duchem národním a odměňovala významané při soutěžích medailemi s českým nápisem: Vlast ctí českou přičinlivost. Šlechtici měli s počátku v J. privilegované postavení, které v r. 1848 bylo zrušeno, stanovy změněny a umožněn přístup i méně zámožným vrstvám. V místnostech J. zasedal v r. 1848 národní výbor, proto vláda prohlásila J. za spolek politický s přísným režimem. Po té řada šlechticů vystoupila a s nimi i mnoho Němců. J. povznesl k rozkvětu opět Fr. hr. Harrach a od té doby se stává J., která čítá mezi své členy Riegra a Trojana, spolkem čistě českým. — J. zůstala věrna své slavné tradici a zhostí se jistě s toutéž energií všech úkolů, které na ni klade nová doba. Historie P. J., podaná ve sborníku, není pouze zaznamenáním slavných bojů o hospodářskou obrodu, nýbrž i snůškou bohatých námětů a řešení pro doby, které se opakují, — proto je pojednání nejen zajímavé, ale hlavně užitečné.

Dr. Reichert.

DIPL. MERC. ANT. PREUSS: *Moderní registrační soustavy a jejich praktické použití*. Vyšla jako svazek 5: a 6. sbírky: Organizační a daňová praxe. Spis má 230 stran, cena není uvedena, na jeho konci jsou připojeny 4 různobarevné přílohy, znázorňující manipulaci s kartotékami. — Dobrá registratura je pomůckou dobré administrativy. Materiál má být uschován v takovém uspořádání, aby byl přístupný každému, kdo jej potřebuje. Listiny odkládáme v seskupení, v jakém je jich nejčastěji zapotřebí. Odkládací soustavy rozeznáváme horizontální, bibliotekární a vertikální, konečně závěsné a stupňovité, podle polohy, v jaké se odkládají jednotlivé svazky. Zvláštní péče zasluhuje zásobní registratura. Ke konci

knihy jsou uvedeny pokyny, jak založiti registraturu a odkládací pravidla. Příručka je psána z praxe pro praxi, používá praktických poznatků a snaží se je shrnouti a podati jasný přehled registračních soustav a pomůcek.

Dr. Reichert.

PRIMÁŘ MUDR. FRANTIŠEK KAFKA: *Ochrana duševního zdraví prací, odpočinkem a zábavou*. Nákladem Ústředního dělnického knihkupectví a nakladatelství A. Svěcený, v Praze, 1934, 8°, stran 45, cena Kč 4.50. — Spis převážně vědecký stavěn je na třech hlavních předpokladech správného rozdělení lidského života: práci, odpočinku a zábavě. Spisovatel pojednává o tom, jaké situace mohou vzniknouti u lidí s různou tělesnou konstitucí, charakterem a temperamentem. Vybičované tempo dnešního života, nedostatek práce, nesprávná životospráva činí velký nárok na duševní zdraví lidí. Především je to práce, která uspokojuje, aby byla vrácena člověku duševní vyrovnanost, odpočinek, jehož člověk nemůže postrádati pro své tělesné a duševní zdraví a konečně zábava, o níž se spisovatel vyjádřil, že je závažím, kterým je nutno vyvažovat misky vah, z nichž na jedné straně jsou tělesné defekty a na druhé duševní obtíže.

Dr. Jindřich.

JUDR. BOHUMIL SOTTNER: *Výklad k zákonu o sociálním pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. Průmyslové praktikum čís. 17., v Praze 1934, nákl. Tiskových podniků Ústředního svazu čl. průmyslníků, cena 28 Kč. — Publikace vydávaná Svazem průmyslníků a určené původně pro praktickou potřebu zaměstnavatelských kruhů mají již svou tradici a důkladností zpracování i bohatstvím snesené judikatury se staly i pomůckami právníků. Sottnerův výklad vládním nařízením čís. 112/34 Sbírky, resp. zákonem čís. 143/34 Sbírky, opětne novelovaného zákona o sociálním pojištění dělnickém má rovněž veškeré dobré vlastnosti předchozích praktických komentářů této sbírky. Kniha má dva oddíly, z nichž první jest přístupným systematickým výkladem materie, druhý pak přináší soukromě pořizené nové úplné znění zákona. Pro snadnost orientace a pro účelný přehled o nových ustanoveních byla tato po straně vyznačena silnou čarou.

Dr. Potužil.

JUDR. BOHUMIL SOTTNER: *Zákon o pracovním poměru soukromých úředníků, obchodních pomocníků a jiných zaměstnanců v podobném postavení*. Průmyslové praktikum čís. 18., v Praze 1934, nákl. Tisk. podniků Ústř. svazu čl. prům., cena 18 Kč. — Obsahuje jednak výklad zákona o soukromých zaměstnancích čís. 154/34 Sbírky, který již krátce po publikaci se stal předmětem různých diskusí a sporů, jmenovitě pokud jde o ustanovení přechodná, jednak text nového zákona. K výkladu použito značnou měrou i příslušné judikatury, pokud nový zákon recipoval ustanovení zrušeného zákona o obchodních pomocnících čís. 20/10 ř. z. Stran účinnosti donucovacích předpisů zákona, které podle § 56, odst. 1. zák., jsou-li pro zaměstnance příznivější, platí i pro pracovní poměry v den jeho účinnosti trvající, vykládá věc autor (str. 75) tak, že určité skutečnosti, jež se udály dříve než zákon vstoupil v platnost, bude nicméně nutno posuzovati ještě podle předpisů dřívějších. Tak na př. výpověď, daná před účinností zákona, má být posuzována ještě podle ustanovení platných v den výpovědi. Stejně posuzuje autor na př. i právo zaměstnance v případě nemoci, úrazu a podobných překážek, nastalých přede dnem účinnosti nového zákona.

Dr. Potužil.

JUDR. JOSEF MĚŘIČKA: *Plavební právo vnitrozemské*. Nákl. vydav. čas. «Čsl. plavební list», v Praze 1934. Sv. IV. Kn. Námořní společnosti čsl. Str. 284, cena Kč 40.— — Až do nedávna opomíjená čsl. literatura z oboru plav. práva vůči hledě roste. Ukazuje to i na význam, který si plavba vydobývá mezi ostatními prostředky svojí levností při značném množství dopravního zboží. Pro náš stát má velkou důležitost vybudování plavby vnitrozemské jako nejpohodlnějšího spojení s námořními přístavy. Říční motorové lodí, stavěné podle čsl. patentů, předstihují ostatní svojí

rychlostí. Aby se obchodně-plavební styky s cizinou mohly řádně vyvíjeti, nutno jim dáti pevný právní podklad. Že se tak skutečně děje, vidíme z celé řady obchodně plavebních smluv, uzavíraných s okolními státy. — Máme před sebou první čl. knihu, která shrnuje porůznu roztroušené prameny čl. vnitrozemského práva plavebního.

Autor, odb. rada min. obchodu z plavebního oddělení, upozorňuje v úvodě na národohospodářský význam vnitřemské plavby, přípravy k mezinárodní úpravě a unifikaci vnitrozemského plavebního práva. Literatura, o níž se rovněž ihned v úvodu svého díla zmiňuje, je ponejvíce monografická. Literatura německá je nejuplněnější a nejbohatší. Z čl. literatury jsou to: spis prof. Dr. Gubera: »O vodních cestách se zvláštním zřetelem k průplavním a kanalisačním projektům«, prof. Dr. Vošty: »Plavební policie na mezinárodních řekách« (viz recenzi Všehrd č. 2/33), prof. Dr. Hermanna-Otavského: »O obchodech podle čtvrté knihy všeob. obchodního zákona« (publ. Všehrdu č. 32), Dr. Vážného: »O dopravních obchodech ohledně dopravního pojištění«, prof. Dr. Hermanna-Otavského: »Soukromé pojišťovací právo československé«. Úřední návrhy čl. zákona na úpravu právních poměrů vnitrozemské plavby vypracovali: Dr. V. Staněk a Dr. Fr. Sitenský z min. obchodu.

Dějiny plavebního práva uvozuje autor citací římských právníků Ulpiana a Cassia. Ve středověku byly zřizovány plavební cechy, jimž náležela plavba na určitém úseku řeky. Plavba nebyla tehdy svobodná. Teprve na mírovém kongresu vídeňském proniká zásada svobodné plavby na některých větších splavných řekách, které byly prohlášeny za mezinárodní. Po uzavření mírové smlouvy versailleské byla pořešena v Drážďanech 1922 Labská plavební akta, provádějící zmezinárodnění Labe. Ohledně plavby na Dunaji sjednán byl v Paříži Dunajský statut r. 1921. Oderská akta vešla v platnost teprve podepsáním v Drážďanech r. 1932. V dalším vykládá autor právní poměry vodních cest, týkající se jejich udržování a zlepšování, správy a stavby. Zmiňuje se o vodocestném fondu, jehož vrcholné poslání spatřuje ve vybudování důležitého spojovacího průplavu Labe—Odra—Dunaj. Vyčerpavé předpisy, týkající se vodních cest, obrací se k předpisům o lodích, zkoumaje právní poměry plavidla a jeho zápis do rejstříku lodí vnitrozemských. Se způsobilostí plavidla k plavbě souvisí cejchování lodí, celní lodní závěr, lodní hypotéka a exekuce na vnitrozemské lodi. — Právní poměry provozovatele plavby týkají se všeobecně plavebního podnikání, udělení plavební koncese podle § 15 hod 5. ž. ř., druhů plavebních podniků a ručení provozovatele plavby. Podnikatel plavby, pokud nevede plavidlo sám, zaměstnává vůdce plavidla, který je nadán určitou pravomocí a služební smlouva s ním je zákonně upravena. Způsobilost jeho se zjišťuje t. zv. plaveckým patentem. Péče řádného vůdce plavidla posuzuje se podle řádů plavební policie. S mužstvem uzavírají se zvláštní smlouvy. — Služba lodivodní je upravena zvlášť, Plavební a přístavní provoz, zejména celní, má velmi spletité předpisy, zvláště pokud se týče přístavních řádů. Pro dopravní obchod plavební platí předpisy obchodního zákona. Zaplacení dopravních výloh podle nákladního listu je podmínkou pro vydání nákladu (šrv. také prof. Dr. Hermanna-Otavský: »Obchodní zákon r. 1929«). Dopravce nejen ručí, ale má také zástavní právo na zboží, které dopravuje. Doprava osob, vorů a vleku se řídí zvláštními předpisy. Plavební společnosti vydávají vedle podmínek dopravních zvláštní podmínky vlečné. Odlišné je řízení při společné havárii. Nároky za záchranu a vyžádanou pomoc možno uplatňovati podle občanského zákona. Německý zákon o vnitrozemské plavbě řeší tyto poměry nejpodrobněji. Na plavební pojištění vztahuje se zákon o pojišťovací smlouvě č. 501/1917 ř. z. v zemích historických a na Slovensku a Podkarpatské Rusi tit. VII. obch. zák. uh. o pojišťovacím obchodu. — Tento zákon byl doplněn a změněn zák. č. 65/1922 a vl. nař. č. 307/22 Sb. z. a n.

Tato cenná kniha, vyčerpávající předmět, je zakončena dvěma obšírnými statěmi o plavební správě a soudech a plavební policie.

Obor plavby vnitrozemské, z plavebních otázek pro náš export nejdůležitější, bude nyní v československé literatuře zastoupen, a to knihou, která svému poslání vyhovuje. Dr. Reichert.

FRANTIŠEK ZUMAN: *Pootavské papírny*. Vydal Archiv pro dějiny průmyslu, obchodu a technické práce v Praze 1934. Str. 70, tab. XVIII, cena neuvedena. — Kniha jest pramenným zpracováním historie malých papíren s ruční výrobou, z nichž některé se udržely až podnes, některé z nich byly přeměněny na mlýny. Pokud si nevíšimáme zajímavých detailů u historie jednotlivých papíren, lze sledovati přechod od řemesla k průmyslu, jeho volný rozvoj, podporovaný liberálními ideami rakouských panovníků a snahou po zkapitalisování, které vyvrcholily za Marie Terezie a Josefa II. Naproti tomu řemesla byla spoutána různými předpisy, zejména cechovními. Kniha je ilustrována obrazy jednotlivých papíren a jejich vnitřního zařízení. Ku konci jsou připojena vyobrazení filigránů na křídovém papíře.

Práce, která vyšla zároveň ve Věstníku Královské společnosti nauk, může být vzorem vědeckému historickému badání na podkladě pramenem. Studium historie průmyslu, obchodu a živností dává v těchto oborech mnoho cenných námětů i pokynů pro budoucnost. Dr. Reichert.

ING. DR. STANISLAV ŠPAČEK: *Zásady organizace a její význam pro bezpečnost a vývoj národa*. Nákl. Svazu čsl. důstojnictva v Praze 1934, stran 108, cena Kč 15.—. — Autor je vynikající odborník ve vědeckém řízení práce a snaží se tyto metody aplikovati ve vojenskt, kde rovněž lze získati nejmenším úsilím nejhospodárnějších výsledků. Každý nováček má být podle svých fysických i duševních schopností postaven na místo, které mu nejlépe odpovídá. — Je zapotřebí dokonale organizovaného vojenského výzkumnictví a co platí o všech oborech lidského konání, platí i zde, t. j. vědeckým badáním vyvarovati se budoucím nezdará. Platí zde zásada italského vědce Galilea Galilei: zkoušeti znovu a znovu. — Je nutno zříditi organizaci pohotovosti a obrany země, neboť správné pravidl býv. prezident Spoj. států amer. Wilson: války se vyhrávají vědeckým vedením a využitím průmyslových sil. Je zapotřebí účelných úspor, které znamenají velice mnoho při velikém množství. — Mobilisace vojenská je pouhou součástí všeobecné mobilisace. — Aby taková mobilisace mohla být řádně provedena, musí být prováděna na zkoušku a národ má být informován o obraně vlasti. — Ve Spoj. státech amerických den obrany je zkouškou mobilisace. — Polské vojensko-technické sdružení má velmi dokonalý program. — Předpokladem vědeckého řízení při mobilisaci je organizace převýchovy národa pro zdatnost a pro obranu země. Na konci knihy podává autor několik organizačních návrhů. Po stránce vnitřní úpravy je kniha zakončena bibliografií knih a časopisů podle oborů v abecedním pořádku, kromě toho je připojen věcný a jmenný rejstřík.

Metodu vědeckého řízení, kterou je třeba uplatniti postupně ve všech oborech lidské práce, nutno především uplatniti ve vojenství, jakožto obraně státu. Provedení tohoto úkolu slouží svými náměty tato kniha.

Dr. Reichert.

Dr. J. DANÍČEK: *Manifestační sjezd spořitelén v Trenčíně*. Nákl. Jednoty čsl. spořitelén v Praze, 1934, str. 63. — Brožurka podává vylíčení průběhu sjezdu konaného dne 14. října 1934, obsah projevů referátů a resolucí, zabývajících se především řešením nápravy komunálních financí a oddlužením zemědělců. V referátech je též zachycen nynější stav spořitelén a jejich požadavky. V resoluci se volá zejména po nutnosti uklidnění našich hospodářských poměrů. Kš.